

Interprovinciaal Overleg

Omgevingsdienst NL

Aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat Drs. V.L.W.A. Heijnen
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

Per email: dbo-stas@minienw.nl

Den Haag, 22 april 2024

Geachte mevrouw Heijnen,

Hierbij reageren IPO, VNG en Omgevingsdienst NL op uw brief van 19 maart jl. aan de Tweede Kamer over tussenstand versterking VTH-stelsel (IENW/BSK-2024/71725) en de aangenomen motie van het lid Bamenga.

Cruciale schakel

Het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) is een cruciale schakel bij het adviseren over en het beoordelen van ontwikkelingen in onze leefomgeving. Ontwikkelingen rondom stikstof, PFAS en de situatie bij Tata Steel maar ook het beoordelen van omgevingsvergunningen voor windmolens, bedrijven en gebouwen vragen om een deskundige aanpak. Met de Omgevingswet is dit nog omvangrijker geworden. Provincies en gemeenten hebben als eigenaar en opdrachtgever een groot belang bij een goed functionerende omgevingsdienst in de aanpak van de complexe (milieu)opgaven. Robuuste omgevingsdiensten zijn cruciaal voor het beschermen van onze inwoners en hun leefomgeving en het voorkomen van milieuschade.

Structureel borgen versterking VTH-stelsel noodzakelijk

In gezamenlijkheid hebben partijen binnen het IBP VTH een hele reeks aan activiteiten in gang gezet die bijdragen aan het versterken van het VTH-stelsel. De door het IBP VTH beoogde kwaliteitsslag zal in de komende periode daadwerkelijk in de uitvoeringspraktijk terug te zien zijn. De komende maanden worden nog veel producten opgeleverd vanuit het programma. Elementen die grote inzet en inspanning vragen van alle deelnemers binnen het IBP VTH, en meer in het bijzonder die vanuit IPO/provincies, VNG/gemeenten en Omgevingsdienst NL/omgevingsdiensten. Voor wat betreft de nog op te leveren producten is het belangrijk om tijd in te ruimen voor een kwalitatief goede bestuurlijke besluitvorming en bijbehorende bestuurlijke consultatie. Tevens is het noodzakelijk om de koers die met het IBP-VTH is ingezet goed te borgen zodat het VTH-stelsel als geheel verder versterkt wordt en blijft. Na tijdelijke programma's als PUMA, Liever een goede Buur, de VTH-uitvoeringsagenda en nu het IBP VTH, is de opgave het inrichten van een governance structuur waarin we gezamenlijk en blijvend werken aan een sterk VTH-stelsel. Daar ligt voor de deelnemers aan IBP VTH een grote gezamenlijke verantwoordelijkheid

Verlengen looptijd IBP VTH

Op dit moment zijn er nog niet afdoende afspraken gemaakt waar niet afgeronde zaken gaan landen. Wat ons betreft staat het doel van gedegen implementatie en heldere borging komende tijd centraal. Om die reden stellen we gezamenlijk voor om het IBP VTH met zes maanden te verlengen tot en met maart 2025. Met deze verlenging is er extra tijd voor:

- Afronden lopende acties;
- Faseren robuuste omgevingsdiensten;
- Borgen van structurele financiering voor eind van het jaar;
- Uitwerken van stelselverantwoordelijkheid, inclusief afspraken over de organisatie van de informatievoorziening en kennisinfrastructuur;
- Afspraken over rolverdeling en verantwoordelijkheden.

Afronden lopende acties

Het IBP VTH loopt pas anderhalf jaar. Vooraf was voorzien dat implementatie van de plannen niet binnen de looptijd van het IBP VTH kon worden afgerond. Daarbij moet ook het tempo waarin het stelsel kan worden verbeterd/versterkt niet worden onderschat. Robuust worden van omgevingsdiensten en het verbeteren van een zeer verouderde informatievoorziening kost tijd. Daarom maken we binnen het IBP VTH afspraken om de implementatie ook na afloop van het IBP te borgen.

Faseren van robuuste omgevingsdiensten

De door de besturen van de OD's opgestelde plannen van aanpak in het kader van de robuustheid zijn 1 april 2024 ingediend. De analyse van deze plannen vindt op dit moment door uw ministerie plaats. Het is daarmee wat voorbarig om er vanuit te gaan dat de implementatie van plannen en producten in de praktijk achterblijft. De diensten hebben bovendien conform afspraak tot 1 januari 2026 de tijd om aan de robuustheidscriteria te voldoen.

Borgen van structurele financiering

Op 25 januari jl. is door de Tweede Kamer een motie aangenomen waarin het Kabinet verzocht is om in aanloop naar de begroting van 2025 een structurele, aanvullende financiering te realiseren. Wij zijn van mening dat dit noodzakelijk is voor de bescherming van de leefomgeving, de kwaliteit van ons werk en voor onze bijdragen aan de aanpak van de urgente maatschappelijke opgaven. Nu en in de toekomst. In uw brief geeft u aan dat gelet op de informatie die bij u bekend is, u geen noodzaak ziet tot het toekennen van structurele middelen voor de omgevingsdiensten bovenop de financieringsstromen van provincies en gemeenten. Zoals eerder door ons is aangegeven is bovenop de ruim €640 miljoen die provincies en gemeenten nu reeds inbrengen, er vanuit breed landelijk belang (gezondheid, veiligheid, transitiekracht) structureel €30 tot 60 miljoen per jaar extra nodig. Voor achterstallig onderhoud is daarnaast incidenteel geld nodig. Zo wordt in pijler 3 van IBP VTH een inschatting gemaakt voor incidentele kosten van €115 miljoen voor een basaal digitaal VTH-stelsel. Dit zijn serieuze bedragen. Wij vinden het dan ook positief dat u in het commissiedebat van 21 maart jl. heeft aangegeven aan de Tweede Kamer dat voor de versterking van het totale stelsel extra middelen nodig zijn omdat de huidige € 18 miljoen daarvoor niet toereikend is. Daarom willen graag samen met u opdracht geven tot een onafhankelijk onderzoek om, mede gebruikmakend van alle beschikbare informatie, in beeld te brengen wat er in financiële zin nodig is om het VTH-stelsel op een robuust peil te brengen en te houden.

Uitwerken van stelselverantwoordelijkheid

In de aangenomen motie Bamenga c.s (28089, nr. 278) van 9 april jl. wordt gesproken over opties voor stelselwijzigingen waarbij er meer ruimte en regie komt voor de bewindspersoon. Het zal geen verbazing wekken dat wij er weinig heil in zien om, terwijl we hard werken aan de versterking van het huidige stelsel, te gaan studeren op nieuwe stelsels. Wij zijn geen voorstander van een eventuele stelselwijziging die rechtstreeks ingrijpt op de aansturing van individuele omgevingsdiensten, anders dan via het interbestuurlijk toezicht. Een vermenging van verantwoordelijkheden draagt niet bij aan het effectiever functioneren van omgevingsdiensten. Het doorkruist ook de democratische invloed van Raden en Staten.

Daarentegen zijn wij wél voorstander van een versterking van het huidige stelsel door uw stelselverantwoordelijkheid, zoals u zelf ook voorstelt, explicieter te duiden. De stelselverantwoordelijkheid is naar ons idee gericht op het goed vormgeven van 1. de randvoorwaarden van het VTH-stelsel en 2. de benodigde voorzieningen waar in de VTH-praktijk behoefte aan is. Dit houdt wat ons betreft in:

- de wet- en regelgeving en uitvoerbaarheid hiervan moet het mogelijk maken om de best mogelijke voorschriften in vergunningen op te nemen en daarop te handhaven;
- er is behoefte aan een door het Rijk ontwikkelde voorziening om tot betere kennisdeling en informatie uitwisseling te komen, zodat beleidsmakers en omgevingsdiensten beschikken over dezelfde informatie en van elkaar kunnen leren;
- er moet voldoende capaciteit en samenwerking zijn bij ketenpartners van de omgevingsdiensten zoals ILT, NVWA, OM, etc.

Afspraken over rolverdeling en verantwoordelijkheden

We willen graag met u in gesprek over de bovenstaande punten. Afspraken maken over een optimale rolverdeling en invulling van de verantwoordelijkheid om het VTH-stelsel robuust te houden is wat ons te doen staat de komende maanden zoals ook bestuurlijk is afgesproken. Voor het eindigen van het IBP-VTH moeten er in ieder geval afspraken zijn gemaakt over:

- Borging (incl. wijze van financiering) landelijke kennisinfrastructuur VTH.
- Borging (incl. wijze van financiering) landelijke informatievoorziening en uitwisseling.
- Wijze van samenwerking (incl. bestuurlijke governance) na afloop IBP-VTH

Wij zijn uiteraard van harte bereid uw vragen te beantwoorden en een nadere toelichting te geven in de wetenschap dat er binnenkort een bestuurlijk gesprek staat geagendeerd.

Met vriendelijke groet,
Dick van der Velde, Interprovinciaal Overleg
Thijs Kuipers, Vereniging Nederlandse Gemeenten
Ruben Vlaender, Voorzitter bestuur Omgevingsdienst NL